

Dissertatio medica inauguralis, de menorrhagia / [Andrew Sayers].

Contributors

Sayers, Andrew.
University of Edinburgh.
Royal College of Surgeons of England

Publication/Creation

Edinburgi : Balfour et Smellie, 1782.

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/bkbf4ue>

Provider

Royal College of Surgeons

License and attribution

This material has been provided by This material has been provided by The Royal College of Surgeons of England. The original may be consulted at The Royal College of Surgeons of England. where the originals may be consulted. This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

**wellcome
collection**

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

DISSERTATIO MEDICA
INAUGURALIS,

DE

13.

MENORRHAGIA.

QUAM

ANNUENTE SUMMO NUMINE,

Ex Auctoritate Reverendi admodum Viri,

D. GULIELMI ROBERTSON, S. S. T. P.

ACADEMIÆ EDINBURGENÆ Praefecti;

NEC NON

Amplissimi SENATUS ACADEMICI consensu,

Et nobilissimae FACULTATIS MEDICÆ decreto,

PRO GRADU DOCTORATUS,

SUMMISQUE IN MEDICINA HONORIBUS ET PRIVILEGIIS

RITE ET LEGITIME CONSEQUENDIS;

Eruditorum examini subijcit

ANDREAS SAYERS,

HIBERNUS,

Soc. Hon. et Praef. Ann. Societ. Chir. Med.

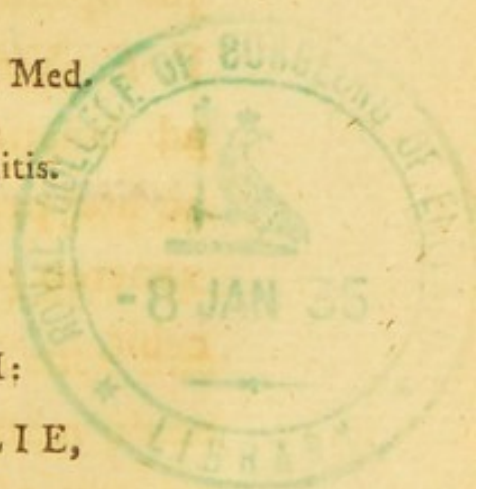
Ad diem 24. Junii, hora loquoque solitis.

EDINBURGI;

Apud BALFOUR et SMELLIE,

Academiae Typographos.

M,DCC,LXXXII.

DISSERTATIO MEDICA
IN A U G U R A L I S

M E D I C I N A E
P R O G R A D U D O C T O R A T U S

DE
MORBO
D. GUILIELMI ROBERTSON, S. T. P.

ACADEMIAE EDINBURGENSIS
MEDICINAE

PROGRADU DOCTORATUS
FACULTATIS MEDICAE

ANDREAS SAYERS
HABENS

EDINBURGII
MDCCLXXII

EDINBURGII
MDCCLXXII

EDINBURGII
MDCCLXXII

EDINBURGII
MDCCLXXII

EDINBURGII
MDCCLXXII

EDINBURGII
MDCCLXXII

EDINBURGII
MDCCLXXII

Viro Spectatissimo,

L U C Æ G A R D I N E R,

A R M I G E R O;

Curiae Hibernicae integerrimo Senatori,

Libertatis Patriae vindici indefesso,

Omnibus iis virtutibus,

Quae virum, aut publicum aut privatum, ornant,

Insignito;

Invenit
Viro vere probe

IOANNI LAMY L.L.D.
LUCI CAROLINI

Cui humanitas, benevolentia,

ANNO 1700
societas vultus

Præcipue cordi sunt

Cuius Hispanicæ intercessionis beneficio
Qui denique generis humani amicus

Merito habetur

Libertatis Patris vincti indolis
Præmos hocce laborum suorum fructus

Ob gratiam in auctorem collata benevolentia
Omnibus in vultibus

Grati tandem animi gratum testimonium

D. D. D. D.
Grati tandem animi gratum testimonium

ANDREAS SAVERS

1700

Necnon,

Viro vere probò

JOANNI LAMY, L. L. D.

Cui humanitas, benevolentia,

Sociaeque virtutes,

Praecipue cordi sunt,

Qui denique generis humani amicus

Merito habeatur;

Primos hosce laborum suorum fructus,

Ob plurima in auctorem collata beneficia,

Grati tanquam animi parvum testimonium,

D. D. D. Q.

ANDREAS SAYERS.

J. Harrison
with best wishes
from his friend
& acquaintance
A. Kay

DISSERTATIO MEDICA

INAUGURALIS,

DE

MENORRHAGIA.

PROOEMIUM.

FOETUS humanus in lucem prodit omnibus numeris absolutus, organo quolibet ad suas ipsius functiones idoneo, et glande qualibet ad secretiones suas (praeter glandulas generationi proprias) adaptata.

Cum primum ex habitaculo caliginoso emerferit infans, auram vitalem respiret

†

A

neceſſe

neceſſe eſt, et novo quaſi ſuperbiens ſitu, novum diem argutis vagitibus ſalutat; ipſa vox, quamvis ipſius uſum adhuc ignoret infantulus, novi heri mandatis et voluntati inſervire gaudet. Varias mutationes quae ex hoc tempore ad pubertatem uſque inducuntur, hic loci commemorare ſupervacaneum ducimus; fatiſ ſit obſervare, plethora arterioſa, huic intervallo obvia, diverſas corporis partes gradatim evolvi, et exercitatione uſuque earum functiones validiores reddi et perfectiores; hucusque inter utriuſque ſexus progreſſum non multum differentiae (externas diagnoſes ſi excipias ab ipſa naturae manu impreſſas) interceſſit. Nunc autem novae ſubeunt mutationes, quae ſexum inter utrumque confirmant certa discrimina.

Jamque eruptio menſium virgini in aurem inſufurrat, γνῶθι ſεαυτην. Tremore interno occupatur, atque aliis pudica oculis veteres ſodales intuetur. Haec deinceps naturalis ſit et ſalutifera evacuatio, et, veluti pleraeque aliae, diverſis aberrare modis po-
teſt;

test; nimium sit parca vel profusa nimium, quorum alterutro aequilibrium, muliebri salutis necessarium, tollitur, fitque morbus. Quando est profusa nimium, nuncupatur Menorrhagia, quae mihi majoris esse momenti videtur, quippe qua non solum matris sed infantis etiam vita in lubrico versetur, aut mater ipsa, quin amplius sit pariendo idonea, prohibeatur. Hanc igitur paginis sequentibus differendam selegi, atque illico ad rem, omissa prorsus, de fluxus hujusce periodici causis, disquisitione theoretica, festinare juvat.

D E F I N I T I O.

“ Dorfi, lumborum, ventris, parturien-
 “ tium instar dolores, menstruorum copio-
 “ sior, vel sanguinis e vagina praeter ordi-
 “ nem fluxus *.”

HIS-

* Culleni Synopsis.

H I S T O R I A.

Et si nonnulla hujus morbi symptomata naturalem et salutiferam mensium eruptionem comitentur, veluti dorfi et lumborum dolores; hi tamen plerumque, imminente fluxu, evanescent. In menorrhagia autem dolores magis intenduntur, ardore, siti, pulsu frequenti, cephalalgia et dyspnoea stipati, atque ad finem usque fluxus persistere solent: Haec symptomata, cum sanguinis praeter solitum profluvio per longum tempus durante, peculiarem et praecipuum hujus morbi characterem constituunt. Accedit interea nausea et cibi fastidium, nonnunquam vomitus; et si fluxus sit admodum copiosus, aegra genas pallore occupatur, debilitate, anxietate et syncope urgetur, et convulsiones nonnunquam lethiferae scenam claudunt. Haec tamen perraro contingunt. Plerumque misera misellae protrahitur vita; apud fluxus intervalla, saepius leucorrhoea

leucorrhoea afficitur, comitantibus pallore, debilitate, et omni inanitionis signo; languore, praeterea, lassitudine, et dyspepsia corripitur; perit cibi appetentia, et symptomatum nervosorum ordo adjungitur, sicut hysteria, &c. debilis et frequens pulsus, deprehenditur; macie conficitur; turbatur somnus, aegram minime reficiens: Diathesis leucophlegmatica cum oedematosis crurum et pedum tumoribus inducitur, et hydropi vel alicui morbo chronico aegra denique succumbit.

D I A G N O S I S.

È cunctis symptomatibus cognitis, praecipue vero iis quae morbum semper (ideoque pathognomonica audiunt) comitantur, diagnofin instituere oportet. Pauci sunt, quibus menorrhagia confundatur, affectus; fluxu tamen naturali menftruo diftinguatur necesse est; fuiffet autem difficillimum abfolutos et quafi fibi proprios fines fluxui naturali

naturali statuere, vel affirmare etiam quando morbidus incipiat, cum ipsa salutifera evacuatio tantum in diversis foeminis, atque etiam in eadem diversis temporibus, foemina, discrepare inveniatur. Sanguinis quantitas quae in *hac* muliere menorrhagia vocaretur, in *illa* foret necessaria tantum et salutaris evacuatio; hinc, si a quantitate sola conclusionem duxissemus, aegrae salus, errore tali, in discrimine versaretur. Dorsi et lumborum dolores dysmenorrhoeam quoque comitantur, vel ex aliis pluribus oriri possunt morbis, veluti ex nephritide, lum- bagine, &c. Cephalalgia quoque, dyspnoea, et pulsus frequens, aliam sibi vindicare possunt originem. Si autem symptomatum sti- pantium recta ratio habeatur, qualia sunt iners, languida, et diminuta omnium func- tionum actio, necnon plus aequo mensium fluxus, e recta via aberraturum medicum parum metuendum est. Unus tantum alius restat, a quo praesens dignoscatur admodum necesse est morbus, quippe qui non solum ad rite praesagiendum, verum etiam ad dis- crimina

crimina in medendi methodo indicanda, non paulum collaturus foret. Hoc scilicet est haemorrhagia passiva e polypo, schirro, vel erosione vasorum ab uteri cancro oriunda. Namque si haemorrhagia in hisce casibus esset modica, et medicus nimis raptim praesagisset fauste, periculum est ne de cura quam aegrae adhibuerat, vel ipsius de morbi natura iudicio, sententia parum amica feratur. Hic morbus, ni fallor, distingui potest, haud periodice redeundo, existendo saepius sine iis doloribus menorrhagiam comitantibus, foetore nonnunquam stipante, aliisque canceris praegressi symptomatibus.

Causae ex remotis et proxima constant; remotae in praedisponentes et occasionales, de quibus postea, dividuntur.

CAUSÆ

CAUSÆ PRÆDISPONENTES.

Vita quiete et otio peracta, necnon lauta et nutriens diaeta, corpus ad hunc morbum praedisponunt; quippe quae non solum plethoram inducant, verum etiam relaxent systema et debilitent; praecipue si his adjungantur conclavia calida, balnea tepida, ebriositas, frequens liquorum calidorum et enervantium dilutio, veluti thea, coffea, &c. Hisce causis mali effectus vigiliarum nocturnarum et matutini sero decubitus annumerentur. Consuetae evacuationes aut suppressae aut neglectae, sicut fluxus haemorrhoidalis, venaesectio, &c. plethoram inducentes, ad causas etiam praedisponentes referantur. Cum primos effectus edant hae evacuationes minuenda in vasis rubris sanguinis quantitate; cumque in sano systematis statu justum semper inter potestates sanguinem propellentes et excretoria

cretoria eidem resistentia, aequilibrium ponatur; sic venaesectione, minuenda in arteriis majoribus sanguinis quantitate, ex qua earum actio pendet, hoc aequilibrium destruit; ideoque vasa excretoria constringuntur, neque copiam usitatam effundunt; atque, quo saepius iteratur operatio, eo fortior evadit constrictio et viribus distendentibus resistit, sicque statum corporis plethoricum auget. Foeminae, structura debili et tenella, quae aut vitae genere aut morbis habitum laxum induxerunt, in hunc morbum maxime proclives sunt. Sic parturitio frequens et abortus causae praedisponentes habeantur; mulieres, provecta aetate, cum fluxus menstruus eas est deserturus, saepe saepius menorrhagia violenta afficiuntur. Primaria uteri conformatio causa quoque praedisponens habita est, immerito quidem, me iudice; namque, ut credam inducor, menorrhagiam ex generali laxitate et irritabilitate systematis pendere; namque, si uterus in culpa fuisset, prima infantili aetate nonnunquam morbus contingeret,

†

B

tingeret,

tingeret ; contra vero exempla hujusmodi sunt perrara, atque, ni fallor, sine causis potentibus occasionalibus nunquam fere accidunt.

CAUSÆ OCCASIONALES

Hujusce morbi eae fere sunt quae magis immediate ad uterum partesque vicinas applicantur, vel quae actione generali momentum fluidorum augent, modoque secundario in ipsum uterum vires exerunt. Primi generis enumerentur polypi, cancer, &c. Venus, et praecipue inter mensium fluxum, hunc morbum excitare potest, cum stimulus sit peculiaris partibus adhibitus (hinc in amenorrhoea utilissimum et dulcissimum invenitur remedium) vel immodice usurpata, interjecto inter menses spatio, laxitatem uteri et debilitatem inducat. Ictus violenti aut contusiones circa regionem uterinam inflictæ, alvus plerumque adstricta,

adstricta, aut faeces induratae in recto retentae, hanc vicinasque stimulando partes (in his praesertim temperamenti irritabilis) et labore expellendi hinc oriundo, menorrhagiam excitare valent. Fluxus quoque haemorrhoidales, utpote qui systematis aequilibrium variant, occasionales forsan reputentur causae. Secundi generis sunt exercitatio nimia, veluti saltatio, &c. gravia animi pathemata, et totius corporis a lapsu proclivi succussus; haec sanguinis momentum, et quodammodo forte ipsius uteri, actionem augendo, menorrhagiam producere possunt.

CAUSA PROXIMA

Ex causis remotis conflatur, et qua sublata, tollitur quoque morbus. Causae hujus scientia summi est medico momenti, cum ejus ope morbi naturam et remedia illius curationi idonea penitus calleat, et sine ea medicinam, empirici instar, non nisi faceret.

faceret. Ex cognitis causis remotis, ex reducendis ad unam causam symptomatibus, ex observatis remediorum effectibus, proxima causa detegenda est. Auctam ideo actionem vel uteri vasorum praeter naturam laxitatem aut debilitatem, causam menorrhagiae proximam spectare, me quidem iudice, liceat.

P R O G N O S I S

Ad confirmandam medici famam nil magis quam recte praesagire confert; nec alia quaevis artis nostrae pars cautelae plus sibi vindicat: De prognosi prima fere quaestio versatur, et responsi nostri eventus aut malam aut bonam adstantium opinionem conciliat. Morbi hujus terminatio semper ex duratione, causis, et effectibus, pendet. Quo magis recens, eo facilius curatur morbus; cum contra aliquamdiu duraverit, anorexia et debilitas inducuntur, cum variis aliis

aliis symptomatibus admodum saepe pertinacibus.

Quando causae sunt temperamento solum contingentes, non autem propriae, magis fauste praesagire licet. Cum plethora tantum est causa raro periculum, etsi nonnihil molestiae affert; namque evacuatio, sanguine supervacaneo extracto, sponte plerumque cessat. Evacuationes etiam, quae vulgo ultimos mensium periodos comitantur, speciem prae se ferunt minitantem, et plerumque nonnihil periculi, per raro tamen mortem inducunt. Accurata denique morbi effectibus et symptomatibus attentio summi sane est ad rite praesagiendum momenti. Si ergo observatur superstites esse vires, semper spei locus est; si contra multum debilitetur aegra, atque symptomata supra dicta appareant, plus dubii medico, spei minus aegrae miserrimae, restat. Quando haemorrhagia e scirrho, cancro, vel uteri polypo, procedit, vel quovis eorum stipatur, plerumque est immedicabilis.

METHODUS

METHODUS MEDENDI.

Indicationes curatoriae, aequae ac prognos, secundum evacuationis quantitatem, ejusdem causas et symptomata, semper exhibendae et variandae sunt.

Sic, antequam curationem suscipiamus, primo perpendamus oportet, utrum haemorrhagia sit naturalis, ac proinde necessaria, vel morbida et periculosa; hinc itaque utrum omittenda, moderanda, vel prorsus coercenda sit, facile erit praejudicandum. Supra memoratum est, quibusdam esse foeminis fluxum magis quam aliis copiosum, et quaedam temperamenta hoc non solum sine injuria ferre posse, verum etiam earum salutem ex eo pendere. In tali ergo casu, si fluxum ab exitu naturali cohiberemus, maximum faceremus aegrae periculum, cum sanguis supervacaneus viam vimoliretur, vel in quodvis tenerius organum, veluti cerebrum, pulmones, vel alia corpo-

ris

ris viscera, non sine summo vitae discrimine, repelleretur.

Ex quibus liquido patet, plurima opus esse ad hujus morbi curam diligentia; tunc solummodo morbus est reputandus, quando profusa vel ad redeundum adeo frequens est, ut inde aegrae vires exhaustae fuerint. In utroque casu haud dubie evacuatio est coercenda; quamobrem sequentia statuere consilia duximus.

I. Sanguinis profluvium moderare.

II. Quin revertatur prohibere.

Quo primo consilio fiat satis, duo sunt necessaria.

1mo, Sanguinis impetum per totum systema, praecipue autem in utero, cohibere.

2do, Vasorum uteri promovere constrictionem.

Ad primum consilium,

Venaesectio.—Utrum profit necne sanguinis in haemorrhagiis detractio dubitavit Dr Heberden, in Lond. Med. Transac. atque asserit eandem sanguinis quantitatem, ex

ipsa

ipfa haemorrhagia emiffam, aequae ac venae fectionem prodeffe. Attamen ufus venae fectionis falutaris fubita detractio videtur admodum augeri; fati enim compertum eft, paucas fanguinis uncias fubito detractas multo plus commodi quam duplam quantitatem tarde amiffam allaturas fore. Ac proinde, quando haemorrhagia dorfi parturientium adinfar doloribus ftipatur, pleno et cito pulfu aliisque febris fymptomatibus, nullum remedium plusquam venae fectione levaminis pollicetur; non folum maxime celerem et perfectam depletionem facit, verum etiam, praemiffa hoc remedio, ad adftringentia nullo periculo, et multo majore quam prius efficacia, decurritur. De quantitate nil certi ftatuere poffumus; nec quicquid aliud quo dirigamur habemus, praeter aegrae vires et aetatem, fymptomatum faciem, annique tempeftatem. Oportet tamen inter exhibendam V. fectionem ne ftatus fystematis contrarius inducatur, et morbus inde ingravefcatur, quam cautiffime nosmet geramus.

Regimen

Regimen antiphlogisticum.—Cibus, scilicet, minimum stimulum praebens. Omnis cibus in ventriculum ingestus systema plus minus stimulat, quod pulsu citiori plane demonstratur; quare necesse est alimenti stimulum quantum possumus vitemus, id genus praescribendo quod minimum stimulum creare solet. Quanto plus ad naturam alkalinae appropinquat cibus, eo plus stimulat; omnis ergo victus animalis sedulo evitandus, solusque vegetabilis usurpandus. Vegetabilium, farinacea, utpote soluta faciliora, ideoque minus stimulantia, omnibus aliis, me iudice, praeponenda.

Potus quoque stimulans minime usurpandus; ab omnibus spirituosis ac fermentatis liquoribus aegra abstinere debet, eorumque loco potus aquosi admittis, palati gratia, acidis exhibeantur.

Aër frigidus.—Eorum omnium quae systemati animali admoventur, calor potentissime stimulat, cum fluida rarefaciendo, tum solida relaxando; diligenter ideo praecavendus est.

Oportet conclavis aërem esse tempera-

† C tum,

tum, vel potius frigidulum, atque levis tegeſ (quippe quae lumbos totumque corpus frigidulum fervet) lecto molli anteponenda; ſtragula oportet eſſe levia, atque lintea, quippe quae aërem libere egredi et regredi patiantur, laneis praefant. Quamvis autem caloris ſtimulus ſemper evitandus eſt; quibus tamen finibus coerceatur, frigus admittendum haud dictu facile, cum ipſius actio diverſis in caſibus adeo fit diverſa. Frigus ad certum gradum vi tonica gaudere invenitur, ideoque pernicioſum augendo niſum haemorrhagicum jam nimis fortem putaretur; cumque etiam frigus vim aſtringentem exerat in ſuperficiem, ſicque ſanguinem in partes interiores propellat, facile pernicioſum concludatur: Contra videretur conſtrictionem partibus interioribus impertiri; atque experientia, quae omni theoria potior aeſtimanda eſt, rem ſic ſe habere oſtendit: Contraria proinde opinio proſus omittenda; namque menorrhagiae extiterunt typi maxime periculoſi, ſyncope frequenti, et in longum continuata, ſtipatae, pulſu debili et intermittenti ubi aegrae morbo

morbo succubiturae, admisso aëre frigido, ad vitam quasi revocatae fuerint.

Corporis animique requies.—Quaevis corporis exercitatio sanguinis ad cor reditum accelerat, ideo frequentes ipsius contractiones ciet, quare ut aegrae penitus quiescant, praescribendum. Omnisque sermo parum necessarius, utpote qui respirationem et sanguinis per cor et pulmones velocitatem augeat, sedulo praetermittendus. Animi quoque pathemata, quorum vires per totum systema omnibus fere innotescunt, praecavere oportet. Habeat ergo aegra placidum, serenum, atque ab omni molestiae causa remotum, animum.

Corporis situs idoneus.—Sanguinis impetus et velocitas vel augebitur vel minuetur, ea ratione ac ipsius gravitas favet vel obest sanguinis in corde motui; quamobrem situs corporis erectus est amicus sanguini per aortam descendentem, evacuationem semper augebit, ideoque evitandus. Aegra horizontali situ collocari debet, clunibus paulo altius corporis trunco erectis; sin hunc situm

tum perquam ingratum sentiat, ad alium quemvis pro re nata confugere licet.

Laxantia lenia.—Faeces induratae in majoribus intestinis retentae non solum vicinis partibus, verum etiam toti systemati, stimulum praebent, interdumque possunt evacuationem sustentare; etsi vero laxativa maxime lenia quodammodo semper stimulent, quod eorum usum in morbo, quo omnis irritatio vitanda, prohibere videtur; minus tamen periculi ex stimulo laxativorum temporaneo, quam continua materiae peccantis irritatione, metuendum est.

Oportet laxativa esse mitissima, qualia sunt cremor tartari, ol. ricini, &c. Enemata emollientia, quando exhiberi possunt, praeponenda, cum alvum citius et minore stimulo adhibito exonerent.

Sedativa.—Horum praecipuum est opium, medicamentum a nonnullis medicis acriter commendatum, quodque magis universe ullo alio medicamento usurpatur. Diathesi phlogistica absente vel sublata, per ipsam haemorrhagiam aut venaesectionem,
tunc

tunc opiata sine ullo periculo exhibeantur. Quando autem dolor vel irritatio uteri accidunt, vel aegra violentis animi pathematibus sine justa causa subjiciatur, nullum medicamentum in hisce effectibus levandis magis prodesse invenietur.

Refrigerantia.—Hoc acida salesque medios complectitur, quae vi propria sedativa pollent, qua impetum sanguiferi systematis refringunt, itaque saepius in haemorrhagiis usurpantur; eorum modus agendi non facile explicatur, tali vi gaudere nobis fat est novisse. Vitriolica et vegetabilia acida plerumque adhibentur; potiora sunt vegetabilia, quia majore quantitate sumi possunt. Ex mediis salibus optimum est nitrum; cumque ejus vires generandi frigoris cito post solutionem cessent, ipsius efficaciam statim post solutionem magnopere augeri supputatur; interdum vero tussim provocat, ex quo creditur perniciosum esse aegris haemoptysi laborantibus. Nonne potest aequè in hoc morbo ac in haemoptysi concussionem illata obesse?

Potus

Potus frigidus.—De usu frigoris externæ admoti supra dictum est; restat tantum de usu ejus interno pauca proferre. Hoc remedium Hoffmannus aestimabat præstantissimum, quod sæpius et copiose cum maximo successu exhibebat. Atque Dr Leake enarrat ex nonagentis foeminis aegris, quarum plurimae menorrhagia affectae sunt, omnibus hanc tractandi methodum ad vota successisse.

Cum similis sit interne externeque operandi modus, tantum observandum est, nisi diathesis phlogistica ipsius usum prohibeat, liberrime usurpandum; debili autem et magnopere exhausta aegra, jus lenius bovinum, frigide sumptum, aquae multo præstabit.

Emetica.—Dr Robinson, cui haec videntur esse charissima, nullum esse asserit, in omnibus haemorrhagiis, utilius remedium; nec non Dr Cullen nonnullis in casibus haud minore successu praescripsit. Quamvis autem duobus nominis tanti viris sanciantur, violenta tamen concussio, ex pleno vomitu oriens, satis a priori esset ne adhiberemus prohibere:

prohibere: Cumque satis innotescat quantum vim in superficiem exerant, eosdem orituros effectus, exhibitis tantum ad nauseam excitandam dosibus, si quando necessaria inveniantur, haud nefas est concludere. Multi alii modis quibus minueretur sanguinis versus uterum profluvium commendati sunt, veluti *ligaturae, frictio, balneum tepidum, &c.* Etsi vero sanctio veneranda medicorum perquam illustrium attentione nostra haud indigna videretur, cum doctrina tamen, cui hae methodi nitebantur, penitus jam sit pessumdata, cumque evidenter curationi obsint, horum opiniones silentio praeterire satius duximus. Nunc ad secundum caput veniendum est, vasorum nimirum uteri contractionem promovere, quod fieri potest ab

Astringentibus, aut interne aut externe adhibitis; de usu eorum interno multi dubitare, nonnulli etiam perniciosum existimant. Plerique crediderunt astringentia haemorrhagiam coercere sanguinis massam ingressa, in vasa haemorrhagica praecipue agendo.

Quam

Quam vaga autem haec theoria apparebit; si tantum astringentis actionem in partem certam notemus; dein vero citam ipsius per totum systema operationem; nam neque concipi neque fieri potest, dosin dividi adeo posse, ut cunctas peculiare partes nedum morbidam pervadere queat. Quamobrem ad aliam ratiocinii methodum decurrendum est; atque hoc videtur esse consensus fere universus ventriculum inter et alias corporis partes existens; si quando astringentia necessaria judicantur, alumen, utpote vegetabilium potentissimum, et fossilibus aliis minus periculosum, praeferri mea quidem sententia debet. Quamvis multum commodi ex eorum interno usu sperandum, nos tamen oportet externam applicationem haudquaquam negligere; sublata enim

Diatthesi phlogistica, nulli remedio cedunt. Hoc genus complectitur omnes frigiditas, aut lumbis, aut regioni uterinae, applicationes, pannos scilicet, aqua pura, vel misto aceto, immerfos, liquores frigidos in vaginam, arte Ruyschiana, immisos. Curandum est interea

terea pannos perpetue humidos esse, vel antequam calidi evadant removendos, ne hoc modo consilio fraudemur. Modis haemorrhagiam coercendi jam memoratis; nunc quomodo ne inerudescat morbus prohibeamus, dicere aggrediar. In hac parte a causis morbum inducentibus dirigi prorsus debemus; sic, si a plethora ortus fuisset morbus, tenuis diaeta, exercitatio, &c. sin debilitate, tonica praescribenda.

Diaeta tenuis, &c.—Talis est in statu sano oeconomiae animalis conditio ut ingesta inter et excreta justum aequilibrium fervetur; si autem ingestorum quantitas excretorum rationem superat, plethora inducitur; hoc ad pubertatem usque ut crescat corpus opus est; sin corpore perfecto, quando ingesta inter et excreta justum debet poni aequilibrium, haec dispositio continuatur, diathesis phlogistica orietur; quae praecavenda est rationem statuendo inter egesta et ingesta, quod fieri potest *haec* minuendo vel *illa* augendo; haec fiunt diaetam dirigendo, *illa* exercitatione. Alimentum ideo minui

†

E

vel

vel minus nutriens esse oportet. *Imbecilla materia* Doctoris Hume, ad hoc constituitur optime; cavendum tamen est, ne nimis subito ex plena dieta ad contrariam convertatur aegra. Exercitationis genus secundum temperamentum moderetur; corporis agitatio periculum semper affert; ideoque gestatio omnibus aliis exercitationis modis anteponenda.

Tonica.—Plurima ad hoc caput referantur remedia; balneum vero frigidum et chalybeata cunctis caeteris praeferre liceat.

F I N I S.